

Kunnskapsgrunnlag brunbjørn i Norge 2024

1. Forvaltning av brunbjørn i Norge.....	1
1.1 Rammebetingelser	2
1.1.1 Internasjonale forpliktelser.....	2
1.1.2 Naturmangfoldloven.....	2
1.1.3 Dyrevelferdslovgivningen.....	3
1.1.4 Urfolks rettigheter	4
1.2 Geografisk differensiering, ansvarsfordeling og myndighet.....	4
1.3 Felling av brunbjørn	6
1.3.1 Forvaltningsmyndighet.....	6
1.3.2 Kvote for betinget skadefelling.....	6
1.3.3 Kvote for lisensfelling.....	7
2. Om overvåkingen av brunbjørn	7
2.1 DNA-overvåking	7
2.2 Beregning antall årlige ungekull	8
3. Bestandssituasjon Skandinavia.....	8
3.1 Norge	8
3.1.1 Antall identifiserte individer.....	8
3.1.2 Antall ungekull.....	10
3.1.3 Døde bjørner	11
3.2 Sverige	12
3.2.1 Bestandsutvikling.....	12
3.2.2 Regulering av bestanden.....	13
4. Skadesituasjon og erstatning for rovviltskader.....	14
4.1.1 Sau	14
4.1.2 Tamrein	16

1. Forvaltning av brunbjørn i Norge

Dagens forvaltningsprinsipper for brunbjørn bygger på flere sentrale dokumenter, samt stortingsbehandling av disse. Det er presisert i samtlige dokumenter at forvaltningen skal gjennomføres innenfor rammene av Bernkonvensjonen og naturmangfoldloven. Lovverk og

forskriftsverk som setter de juridiske rammer for gjennomføringen av rovviltforvaltningen, er et resultat av meldingene og den politiske behandlingen av disse.

Det grunnleggende prinsippet i forvaltningen er den todelte målsettingen i rovviltforliket; sikre en bærekraftig forvaltning av bjørn som også ivaretar hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser, redusere skader på husdyr og tamrein og arbeide for å dempe konfliktene knyttet til rovvilt og rovviltforvaltningen.

1.1 Rammebetingelser

Stortinget har gjennom rovviltforlikene i 2004¹ og 2011², samt ved behandlingen av Stortingsmelding 21 (2015-2016) om *Ulv i norsk natur Bestandsmål for ulv og ulvesone*³, lagt klare rammer for hvordan rovviltforvaltningen skal praktiseres. Blant annet fremgår det at norsk rovviltforvaltning skal skje innenfor rammen av Bernkonvensjonen,⁴ bestemmelsene i naturmangfoldloven⁵ og den todelte målsettingen.

1.1.1 Internasjonale forpliktelser

Rammebetingelsene som er lagt til grunn ved behandlingen av Stortingsmeldingen 21 (2015-2016), er for en stor del fortsatt de gjeldene føringene for rovviltforvaltningen i Norge. De internasjonale forpliktelsene som følger av Bernkonvensjonen, der formålet er bevaring av vill flora og fauna og deres leveområder er uendret, og Miljødirektoratet viser til meldingens kapittel 2.1 i sin helhet.

Norge har også forpliktet seg til å følge opp Kunming-Montreal-avtalen (Naturavtalen) under konvensjonen om biologisk mangfold (CBD), som ble inngått mellom medlemslandene i desember 2022. I avtalen er det bl.a. mål om å sikre umiddelbare forvaltningstiltak for å stanse menneskeskapt utryddelse av kjente truede arter (jf. mål 4), og å sikre at bruk av, høsting av og handel med viltlevende arter er bærekraftig, trygg og lovlig og ikke medfører overbeskatning (jf. mål 5). En kommende norsk handlingsplan for naturmangfold skal klargjøre hvordan Norge skal følge opp avtalen.⁶

1.1.2 Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven inneholder bestemmelser om forvaltningsmål for arter, forvaltningsprinsipp for arter og om høsting og annet uttak av rovvilt. I tillegg har viltloven⁷ enkelte bestemmelser av betydning for forvaltningen av rovvilt. Rovviltforskriften⁸ regulerer dagens forvaltning av Norges fire store rovdyr (gaupe, jerv, brunbjørn, ulv) og kongeørn.

¹ [Rovvilt i norsk natur. St.meld. nr. 15 \(2003-2004\), Innst. S. nr. 174 \(2003-2004\)](#)

² [Representantforslag om endringer i forvaltningen av rovvilt. Dokument 8:163 S \(2010-2011\)](#)

³ [Ulv i norsk natur. Bestandsmål for ulv og ulvesone. Meld. St. 21 \(2015-2016\), Innst. 330 S \(2015-2016\)](#)

⁴ [Convention on the conservation of European wildlife and natural habitats \(Bern Convention\) - Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats \(coe.int\)](#)

⁵ [Naturmangfoldloven](#)

⁶ [Det globale Kunming-Montreal-rammeverket for naturmangfold \(Naturavtalen\) - regjeringen.no](#)

⁷ [Viltloven](#)

⁸ [Rovviltforskriften](#)

Naturmangfoldloven § 5 sier at forvaltningsmålet for artene er at de og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt, og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Artenes økologiske funksjonsområder og de øvrige økologiske betingelsene, som de er avhengige av, ivaretas så langt det er nødvendig for å nå målet. Og § 6 sier at enhver skal opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet i strid med § 5.

Selv om målet er at arter skal forekomme i levedyktige bestander i deres naturlige utbredelsesområde, kan andre viktige samfunnsinteresser tilsi at målet nås på andre måter, eller i et annet tempo, enn hensynet til naturmangfoldet isolert sett skulle tilsi. Ot.prp. nr. 52 (2008–2009)⁹ s. 376 nevner som eksempel på dette den differensierte rovviltforvaltningen som baserer seg på en interesseavveining mellom utmarksnæring og rovviltvern. Det vises i denne sammenheng til loven § 14.

Naturmangfoldloven § 14 sier at tiltak etter naturmangfoldloven skal avveies mot andre viktige samfunnsinteresser. Hensynet som tas til beitenæringene gjennom den geografisk differensierte forvaltningen av rovvilt, er et eksempel hvor hensynet til en viktig samfunnsinteresse medfører at målet om levedyktige rovviltbestander og ivaretagelse av rovviltartene og deres genetiske mangfold på lang sikt vil nås på annen måte og i et annet tempo enn om naturmangfoldet hadde vært det eneste hensynet å ta.

Naturmangfoldloven § 15 sier at høsting og annet uttak av viltlevende dyr skal følge av lov eller vedtak med hjemmel i lov. Naturmangfoldloven § 18 sier at Kongen ved forskrift eller enkeltvedtak kan tillate uttak av vilt for å blant annet avverge skade på blant annet husdyr og tamrein, samt annen eiendom. Videre kan uttak av vilt også tillates for å ivareta allmenne helse- og sikkerhetshensyn eller andre offentlige interesser av vesentlig betydning. Loven presiserer at vedtaket bare kan fattes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte. Naturmangfoldloven § 18 gjenspeiler Bernkonvensjonens artikkel 9.

1.1.3 Dyrevelferdslovgivningen

Forskrift om velferd for småfe,¹⁰ gitt med hjemmel dyrevelferdsloven,¹¹ pålegger dyreeier plikter når det gjelder å ta vare på og føre tilsyn med dyr på utmarksbeite. Forskriften sier blant annet at dyreeier ved slipp på utmarksbeite skal sikre at alle dyr har god helsetilstand. Forskriften sier også at dyr som ikke holdes i bygninger skal beskyttes mot blant annet rovdyrangrep. Dyr som holdes på utmarksbeite, skal sees etter minst en gang pr. uke i områder uten særskilt risiko. Ved mistanke om økt fare må tilsynet intensiveres.

⁹ [Om lov om forvaltning av naturens mangfold \(naturmangfoldloven\). Ot.prp. nr. 52 \(2008-2009\)](#)

¹⁰ [Forskrift om velferd for småfe - Lovdata](#)

¹¹ [Lov om dyrevelferd - Lovdata](#)

Mattilsynet kan gi dyreeier pålegg om beiterestriksjoner eller andre tiltak rettet mot beitedyra for å avverge en uakseptabel dyrevernsituasjon. Dyrevelferdsloven har i tillegg en egen bestemmelse som gir eier rett til økonomisk kompensasjon, dersom Mattilsynet på grunn av rovdyr pålegger inngripende restriksjoner på bruk av beitet. Mattilsynet kan kun gjøre tidsbegrensede vedtak grunnet dyrevelferdshensyn i en situasjon med stor risiko for tap.

I rovviltforliket av 2011 la forlikspartene til grunn at rovdyrforvaltningen utøves på en slik måte at det ikke er behov for beitenekt etter dyrevelferdsloven i prioriterte beiteområder.

1.1.4 Urfolks rettigheter

Grunnloven § 108 fastsetter en rettslig og politisk forpliktelse til å tilrettelegge for at samene skal kunne sikre og utvikle sin kultur, sitt språk og sitt samfunnsliv. Sammen med internasjonale avtaler gir grunnlovsbestemmelsen føringer for norske myndigheters politikk og forvaltning som vedrører samiske interesser. Statlige myndigheter må derfor gjøre hensynet til samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv til gjenstand for særskilt behandling og vurdering i forvaltning gjennom bærekraftig bruk og vern av natur. De samiske interessene er tillagt betydelig vekt ved fastsettelsen av ulvesonen, og det er ikke noe mål om å ha etableringer av ulv i områdene med samisk tamreindrift.

1.2 Geografisk differensiering, ansvarsfordeling og myndighet

Stortinget har fastsatt grenser for åtte forvaltningsregioner for rovvilt (figur 1). Hver av disse styres av en politisk valgt rovviltnemnd¹² utnevnt av KLD etter forslag fra fylkeskommuner og Sametinget.

På grunn av rovviltets utstrakte arealbruk vil bevaring av disse artene måtte foregå i det flerbrukslandskapet som dekker mesteparten av landet. På bakgrunn av de ulike interessene har det i Norge siden tidlig på 1980-tallet eksistert en erkjennelse av at det er nødvendig med en viss prioritering av arealbruk for henholdsvis rovvilt og andre interesser, særlig utmarksbeite, dersom konfliktene skal kunne reduseres. I utkast til landsplan i 1987 ble dette omtalt som «sikringsområder» for store rovdyr. I forbindelse med St.meld. nr. 27 (1991–92) *Om forvaltning av bjørn, jerv, ulv og gaupe*¹³ ble dette benevnt som «kjerneområder» for store rovdyr. Gjennom rovviltmeldingen fra 1997 (St.meld. nr. 35 (1996–97) *Om rovviltforvaltning*)¹⁴ ble geografisk differensiert forvaltning videreutviklet, og senere ble prinsippet nedfelt direkte i viltloven og rovviltforskriften.

De regionale rovviltnemndene har i sine forvaltningsplaner for rovvilt lagt grunnlaget for en geografisk differensiert forvaltning innenfor regionene, med prioriterte bjørneområder og prioriterte beiteområder (figur 1A).

¹² www.rovviltnemnd.no

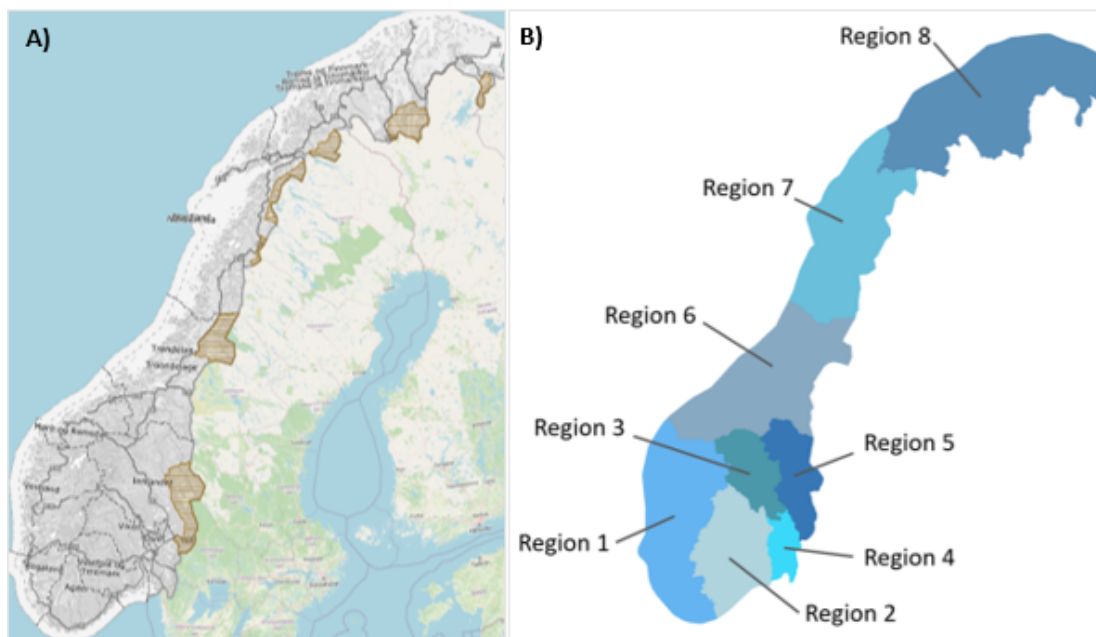
¹³ [Om forvaltning av bjørn, jerv, ulv og gaupe \(Rovviltmeldingen\). St.meld. nr. 27 \(191-92\).](#)

¹⁴ [Om rovviltforvaltning. St.meld. nr 35 \(1996-97\).](#)

En slik soneforvaltning skal støtte opp under det todelte målet og virke konfliktdempende ved at rovvilt og beitedyr skal forvaltes så atskilt som mulig. I område prioritert til rovvilt er det en høyere terskel for å få lov til å felle rovvilt enn i område prioritert til beitedyr, og beitenæringene skal tilpasses forekomsten av rovdyr i området. Tilpassingen skal gjøres gjennom forebyggende og konfliktdempende tiltak¹⁵ som har til formål å begrense skader og redusere tap i beitenæringene, og dermed bidra til å opprettholde levedyktig næringsvirksomhet i landbruket i områder med rovvilt. Tidligere er det også gitt tilskudd til driftsomstilling, fra sauehold til andre typer landbruk.¹⁶

En geografisk differensiert forvaltning innebærer at hensynet til rovvilt og næringsvirksomhet i landbruket blir ulikt vektlagt innenfor de geografisk avgrensede områdene. I tillegg skal ulike typer tiltak og virkemidler være aktuelle i de ulike geografiske områdene.

For å bevare rovviltbestanden av bjørn er det satt nasjonalt og regionale bestandsmål. I 2003 foreslo regjeringen et bestandsmål på 20 ynglinger av bjørn,¹⁷ men dette ble av Stortinget i 2004 redusert til 15 ynglinger. I 2011 inngikk Stortinget et forlik som ytterligere reduserte bestandsmålet til 13 ynglinger.¹⁸ Disse er fordelt på fire forvaltningsregioner for rovvilt (figur 1B).

Figur 1: **A)** Kartlag med offisielle grenser for forvaltningsområdene fastsatt av rovviltnemndene for bjørn. **B)** Det nasjonale bestandsmålet på 13 årlige ungekull for bjørn fordelt på rovviltregion 8, 7, 6 og 5. Kilde: Rovbase 3.0.

Når bestanden av en rovviltart ligger på eller over bestandsmålet er det etter rovviltforskriften den regionale rovviltnemnda som har forvaltningsmyndigheten. Dersom bestandsmålet ligger under bestandsmålet er det Miljødirektoratet som har ansvar for forvaltning av arten. I

¹⁵ [Forskrift om tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak](#)

¹⁶ [Forskrift om tilskudd til driftsomstilling grunnet rovvilt](#)

¹⁷ [St.meld. nr. 15, rovvilt i Norsk Natur, 2003-2004.](#)

¹⁸ [Representantforslag 163 S \(2010–2011\)](#)

stortingsforliket fra 2011 ble det bestemt at nemndene uavhengig av bestandsstatus for bjørn i egen region får myndighet når den nasjonale bestanden er på 10 ungekull.

1.3 Felling av brunbjørn

Brunbjørnen er fredet etter naturmangfoldloven. Siden vi har få bjørner, må vi sikre overlevelsen gjennom forvaltningsmessige tiltak. Unntaksbestemmelsene i naturmangfoldlovens § 18 første ledd b) gjør det likevel mulig å felle bjørn, blant annet for å hindre skade på husdyr eller tamrein. Det er et vilkår at slik felling ikke er skadelig for bestandens overlevelse. Dessuten er det et vilkår at det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut ifra prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning, jf. rovviltforskriften § 1 og § 6.

Det legges følgende til grunn ved vurdering av kvotestørrelser for felling: føringene i de regionale forvaltningsplanene og den differensierte forvaltningen av brunbjørn; bestandssituasjon og avgang av brunbjørn de siste årene samt skadehistorikken og skadepotensialet i de ulike områdene.

[Naturmangfoldloven](#) og [rovviltforskriften](#) utgjør de juridiske rammene for vedtak om felling (Lovdata.no). [Representantforslag 163 S \(2010-2011\)](#) (Stortinget.no) ligger også til grunn for vurderinger om felling.

1.3.1 Forvaltningsmyndighet

Gjennom rovviltforskriften § 7 er de regionale rovviltnemndene gitt myndighet til å fatte vedtak om kvote for felling når bestandene ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for hver enkelt art i regionene. For brunbjørn overføres vedtaksmyndigheten til de regionale rovviltnemndene når det er 10 ynglinger eller mer i Norge, basert på dokumentert data om siste års ungekull.

Rovviltnemndene tildeler kvote for betinget skadefelling etter forskriftens § 8 og kvote for lisensfelling etter forskriftens § 10.

Videre er det slik at Miljødirektoratet har myndighet til å fatte vedtak om alle former for felling og jakt etter eget tiltak eller søknad jf. forskriften § 13. Myndigheten gjelder hele året og i perioden fra 16. februar til og med 31. mai er det kun Miljødirektoratet som har slik myndighet til å vedta skadefelling.

1.3.2 Kvote for betinget skadefelling

Skadefelling av brunbjørn er et virkemiddel for å avhjelpe akutte skadesituasjoner som kan oppstå på husdyr eller tamrein. Skadefelling retter seg mot enkeltindivider, og er ikke et virkemiddel som kan benyttes til å regulere bestanden.

Kvoten som gis for betinget skadefelling, gitt av rovviltnemndene eller av Miljødirektoratet, fastsettes som antall enkeltindivider som kan felles i perioden 1. juni til og med 15. februar. Det

er statsforvalteren som vedtar å iverksette skadefellingsforsøk innenfor den kvoten som er satt når betingelsene ellers er til stede for slik felling, jf. forskriftens § 9 annet ledd.

1.3.3 Kvote for lisensfelling

Lisensfelling av fredet rovvilt er hjemlet i naturmangfoldloven § 18, første ledd bokstav b og c, jf. rovviltforskriften § 10. Vedtak om kvote for lisensfelling av brunbjørn er for å begrense veksten og/eller utbredelsen av bestanden.

Lisensfellingsperioden går fra 21. august til 15. oktober. Rovviltnemnden kan fastsette en kortere fellingsperiode dersom særlige forhold tilsier det.

2. Om overvåkingen av brunbjørn

Offentlige vedtak som kan få følger for naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om artenes bestandssituasjon, hva som påvirker bestanden og effekten av påvirkningene. Vi er derfor avhengige av gode bestandstall for å følge opp rovviltpolitikken. Bestanden av brunbjørn i Norge er en del av felles bestander som deles med våre naboland Sverige, Finland og Russland. Bjørnene i Finnmark utgjør deler av en felles bestand med nordlige deler av Finland og tilgrensende områder i Russland, mens bjørnene i resten av landet danner en felles skandinavisk bestand med Sverige.

[Rovdata](#) har ansvaret for det nasjonale overvåkningsprogrammet i Norge, som er en del av den felles skandinaviske overvåkingen. Rovdata har ansvaret for å formidle, drifte og utvikle nasjonalt overvåkningsprogram for rovvilt og er den sentrale leverandøren av data om status og utvikling i rovviltbestandene til alle forvaltningsledd.

2.1 DNA-overvåking

Bestanden av brunbjørn i Skandinavia blir primært overvåket ved å analysere DNA¹⁹ fra årlige innsamlede ekskrement og hår. I Norge gjennomføres det årlig innsamling fra hele landet, mens i Sverige gjennomføres det länsvis med en syklus på 5 år.²⁰ De analyserte prøvene med DNA gjør det mulig å slå fast hvor mange brunbjørn som minimum har vært innom Norge i løpet av ett år, hvor de har oppholdt seg og fordelingen mellom hanner og hunner.

Gjennom regelmessig overvåking greier vi å beregne både populasjonsstørrelse, fordeling, antall nye kull, og studere hvordan tallene utvikler seg over tid (populasjonsdynamikk) og hva som påvirker antallet.

Rapporteringsfristen for overvåking av brunbjørn i Norge er 1. april påfølgende år.

¹⁹ <https://storymaps.arcgis.com/stories/0e97d657cfb4467487473b8ea94f9e80>

²⁰ [Inventeringsmetodik för stora rovdjur, fjällräv och kungsörn](#)

2.2 Beregning antall årlige ungekull

Bestandsmålet er gitt i antall årlige ungekull. Overvåkingen benytter en modell som estimerer antall ynglinger basert på alle individbestemte DNA-prøver fra hunnbjørner og den geografiske plasseringen til hver enkelt prøve^{21 22}. Modellen baserer seg på parametere for arealbruk, alderssammensetning og reproduksjonsdata fra det skandinaviske bjørneprosjektet og skutte hunnbjørner i Sverige for å beregne antall ynglinger og usikkerheten i estimatene.

3. Bestandssituasjon Skandinavia

3.1 Norge

3.1.1 Antall identifiserte individer

Siste års rapport fra Rovdata²³ (viser at det i 2023 ble påvist 178 ulike bjørner i Norge, 79 hunnbjørner (44 %) og 99 hannbjørner (56 %). Dette er en økning på 3 individer (2 %) sammenlignet med 2022, og det høyeste antallet individer som er påvist siden den DNA-baserte overvåkingen av brunbjørn ble landsdekkende i 2009. Bjørnene ble hovedsakelig påvist i og omkring tidligere kjente og avgrensede brunbjørnområder i Norge; øst i Hedmark, nordøst i Trøndelag, indre Troms, Anarjókka-Karasjok og Sør-Varanger (tabell 1).

Tabell 1: Antall individer av brunbjørn identifisert med DNA profil i Norge i 2023, angitt både i form av antall individer som har sitt geografiske midtpunkt i hver av rovviltregionene og hvor mange som kun er registrert i en rovviltregion eller delt mellom flere rovviltregioner. N = antall fungerende prøver som lot seg individbestemme. (Det er i tillegg mange av disse individene som deles med naboland, men dette lar seg ikke kvantifisere på grunn av manglende samtidig DNA materiale fra Sverige, Finland og Russland). Kilde: NINA rapport 2454, tabell 2.

2023

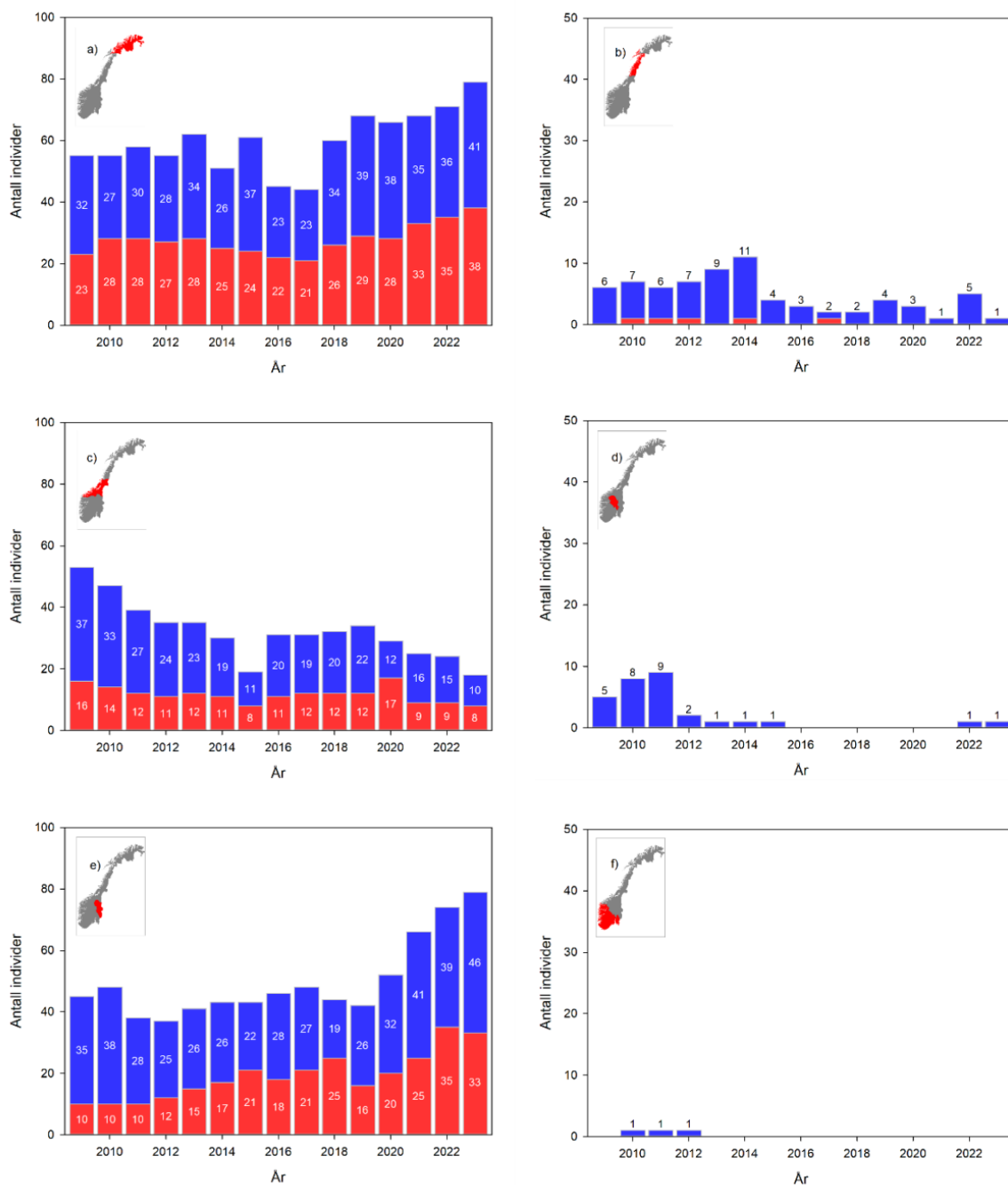
Rovvilt-region	N	Midtpunkt	Hann	Hunn	«Egne»	«Delt»	N/individ
Region 1	0	-	-	-	-	-	-
Region 2	2	0	0	0	0	1	2,0
Region 3	1	1	1 (100 %)	0	0	1	1,0
Region 4	1	0	0	0	0	1	1,0
Region 5	394	79	46 (58 %)	33 (42 %)	79	1	4,9
Region 6	69	18	10 (56 %)	8 (44 %)	18	1	3,6
Region 7	7	1	1 (100 %)	0	0	1	7,0
Region 8	430	79	41 (52 %)	38 (48 %)	79	0	5,4
Total	904	178	99 (56 %)	79 (44 %)	-	-	5,1

²¹ [Bischof og Swenson 2010](#)

²² [Bischof og Swenson 2012](#)

²³ [DNA-basert overvåking av brunbjørn i Norge i 2023 \(nina.no\)](#)

Utviklingen i antall påviste individer i de ulike rovviltregionene viser den samme hovedtendensen som man har sett de senere årene, med en økning i region 5 (Hedmark) og region 8 (Troms og Finnmark) og nedgang i region 6 (Trøndelag og Møre og Romsdal) og region 7 (Nordland). I region 1, 2, 3, og 4 som ikke har noe måltall for bjørn, er det stabilt lite bjørn (**Error! Reference source not found.**).

Figur 2: Antall individer av brunbjørn i ulike rovviltregioner (markert med rødt på norgeskartet) påvist ved DNA-analyse i perioden 2009-2023. a) region 8, b) region 7, c) region 6, d) region 3, e) region 5 og f) andre regioner

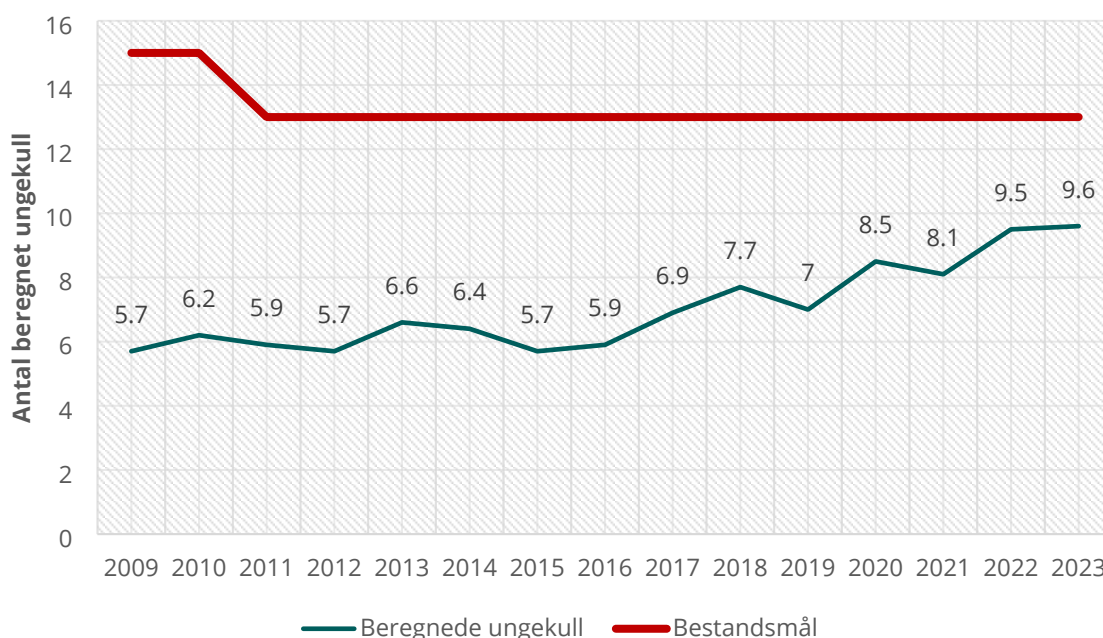
(region 1, 2 og 4). Hunnbjørner er illustrert med rød farge og hannbjørner med blå farge. De historiske tallene er hentet fra tidligere overvåkingsrapporter (Fløystad et al. 2018, 2019, 2020, Fløystad et al. 2021, 2022b, Tobiassen et al. 2012, Tobiassen et al. 2011, Warttiainen et al. 2010, Aarnes et al. 2017, Aarnes et al. 2015, Aarnes et al. 2016, Aarnes et al. 2014, Aarnes et al. 2013). Merk at det er ulik skala på x-aksene i høyre og venstre kolonne. Figuren er hentet fra NINA rapport 2454

Antallet registrerte brunbjørner er minimumstall, da en ikke kan gå ut fra at en har klart i å samle materiale etter alle individ i alle områder. Samtidig er det slik at brunbjørnebestanden i grenseområdene er felles med Sverige. Mange ekskrement- og hårprøver i grenseområdene kan derfor stamme fra brunbjørner som har hoveddelen av sitt leveområde i Sverige.

Rowiltforliket fra 2011 sier at det skal tilstrebes en brunbjørnbestand der antall hanner ikke overstiger 1,5 ganger antallet binner i Norge. Det ble registrert en avgang på 8 brunbjørner i Norge i løpet av 2023, 7 hannbjørner og 1 hunnbjørn. Dette betyr at av de bjørnene som ble registrert i fjor lever det maksimalt 92 hanner og 78 hunner og forholdstall mellom hannbjørner og hunnbjørner er på 1,2.

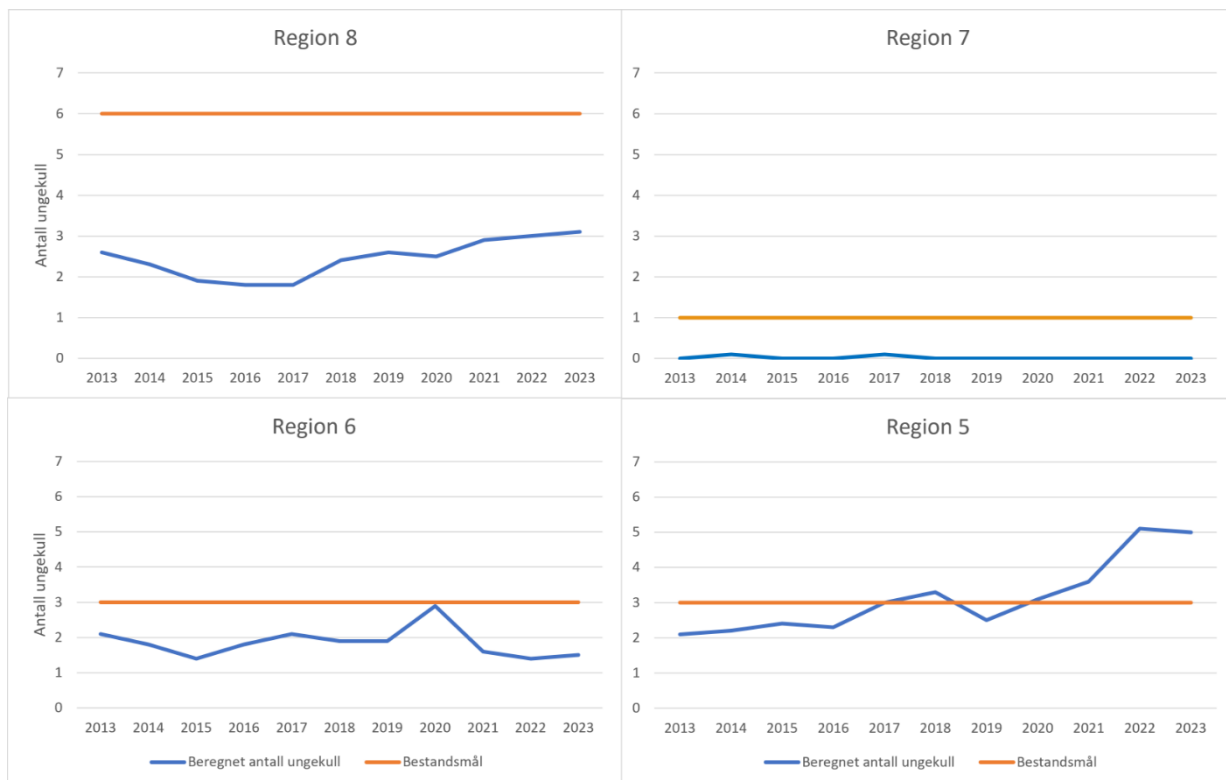
3.1.2 Antall ungekull

Basert på de 443 individbestemte prøvene fra 79 ulike hunnbjørner påvist gjennom den DNAbaserte overvåkingen, har antall årlige ungekull i Norge blitt beregnet til 9,6 i 2023. Dette er det høyeste antallet estimerte årlige ynglinger av brunbjørn i Norge siden den landsdekkende DNA-baserte overvåkingen startet i 2009 (figur 3).

Figur 3: Beregnet antall årlige ynglinger av brunbjørn i Norge for perioden 2009-2023. Rød horisontal linje angir den nasjonale bestandsmålsettingen på 13 årlige ungekull.

Antall og utvikling av beregnede årlige ungekull av bjørn mellom de ulike rowiltregionene varierer (figur 4).

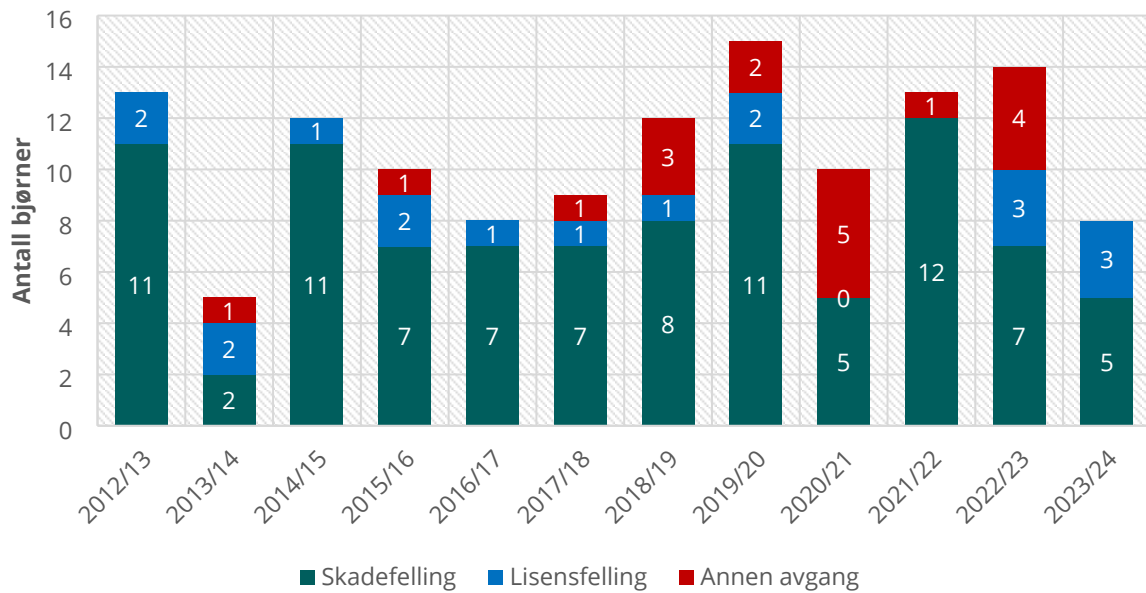

Figur 4: Beregnet antall årlige ungekull av brunbjørn i ulike rovviltregioner med bestandsmål for perioden 2013-2024. Heltrukket horisontal rødlinje angir bestandsmålsettingen i de ulike rovviltregionene.

Beregningene for de tre rovviltregionene hvor det ble påvist hunnbjørner i 2023 var på 5,0 ynglinger i region 5, 1,5 i region 6 og 3,1 i region 8. Tallene er omtrent uendret sammenlignet med 2022 (figur 4). Region 7 Nordland har vært stabilt på 0,0 bjørnekull de senere årene.

3.1.3 Døde bjørner

I jaktåret 2023/24 ble det felt 8 bjørner i Norge, 3 ved lisensfelling og 5 ved skadefelling (figur 5). En av disse var binner.

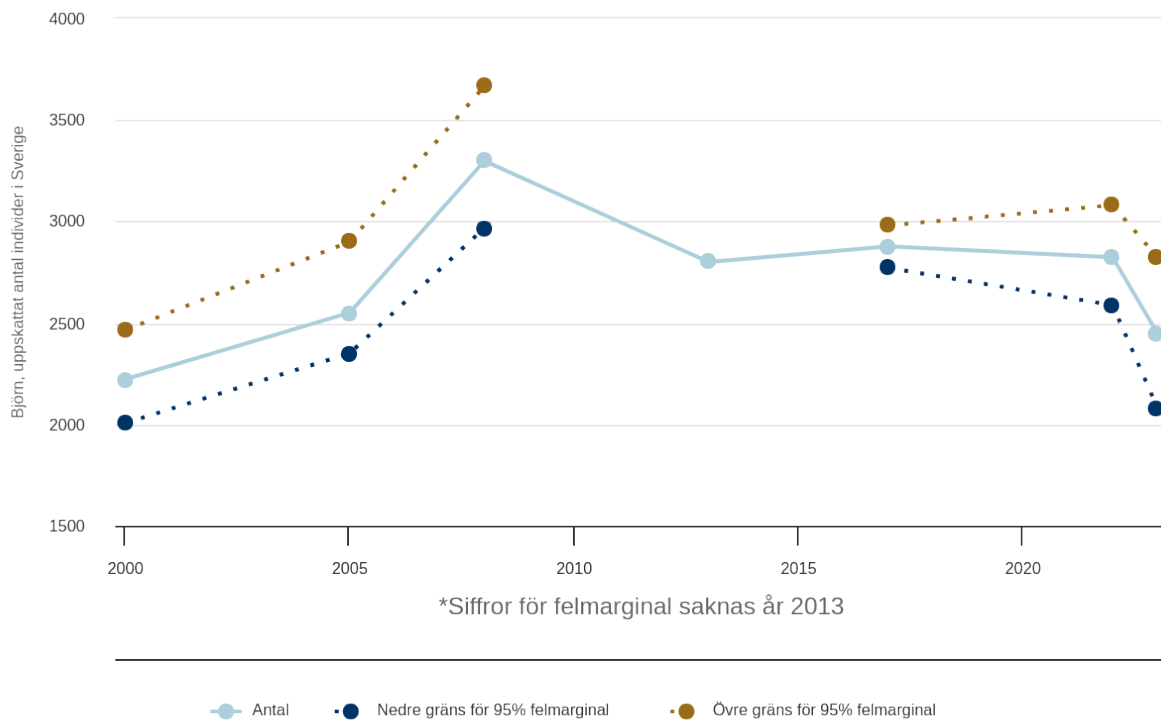
Figur 5: Antall bjørner felt på lisensfelling, skadefelling eller ved annen kjent avgang i Norge fra jaktåret 2012/13 til og med 2023/24. Et jaktår går fra og med 1. april og til og med 31. mars året etter. Kilde: Rovbase30.no

3.2 Sverige

3.2.1 Bestandsutvikling

Bestandsestimering for Sverige i 2017 anslår til å bestå av om lag 2800 individer ([Bjørnstammens storlek i Sverige 2017](#)). Dette er på omtrent samme nivå som i 2013 ([Bjørnstammens storlek i Sverige 2013](#)), men reduksjon i bestanden fra første bestandsestimat i 2008 hvor bjørnebestanden var estimert til om lag 3300 individer (figur 6).

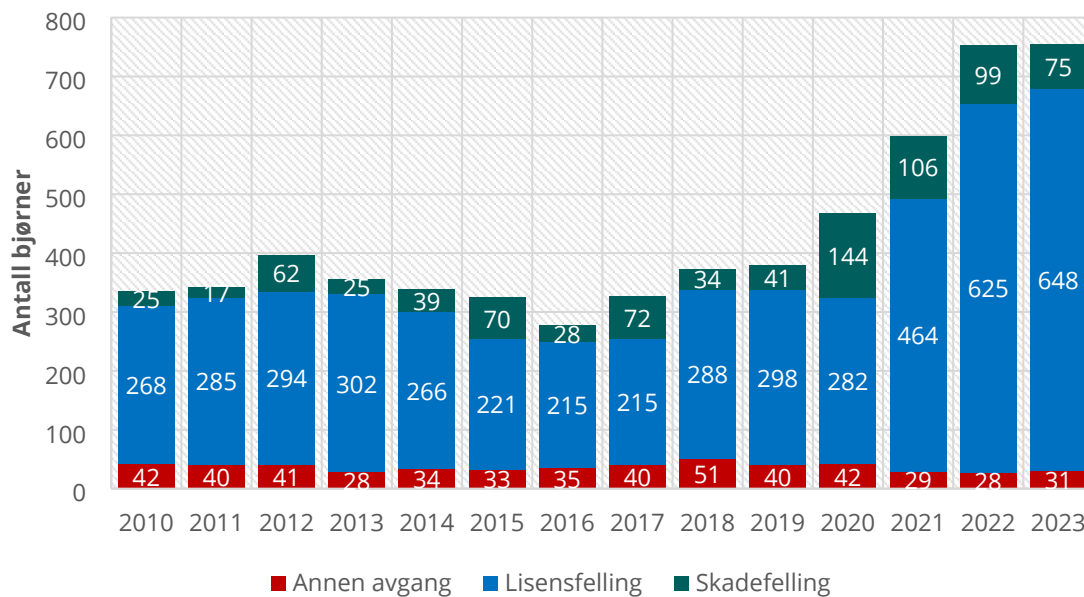
I 2023 ble det utført en ny nasjonal beregning av bjørnepopulasjonen i Sverige. Omtrent 2 800 bjørner fantes i Sverige høsten 2022, etter at årets lisensjakt var avsluttet. En foreløpig beregning for 2023 etter gjennomført lisensjakt på bjørn, viser at antallet bjørner minker, i noen län relativt raskt, og det anslås å være omtrent 2 450 individer høsten 2023 (figur 6). Nedgangen er en forventet effekt av de siste årenes økte lisensjakt ([naturvardsverket.se](#))

Figur 6: Bestandsutvikling av bjørn i Sverige, 2000-2022. Beregningen er basert på DNA-analyser av innsamlede sporprøver fra bjørn, samt bjørneobservasjoner der prøvene er samlet inn. Figur er hentet fra [Naturvårdsverket.se](https://naturvardsverket.se).

3.2.2 Regulering av bestanden

Bestandsmålet for brunbjørn i Sverige er minimum 1400 individer og reguleres hovedsakelig gjennom lisensjakt ([Naturvårdsverket.no](https://naturvardsverket.no)). Fra årene mellom 2010 og 2020 har det årlige jaktuttaket vært på 200-300 individer. De tre siste årene har jaktuttaket økt, og det ble felt 464 bjørner på lisensfelling i 2021, 625 bjørner i 2022 og 648 bjørner i 2023. I tillegg kommer bjørner som er tatt ut ved forskjellige forvaltningstiltak, hovedsakelig i kalvingsområder for tamrein og figur 6 viser at det totale uttak av bjørn i Sverige har økt betydelig de siste årene. I 2022 er kjent avgang i Sverige 752 bjørner, og i 2023 var tilsvarende tall 754 bjørner i Sverige.

Figur 7: Antall bjørner felt på lisensfelling, skadefelling eller ved annen avgang i Sverige fra 2010 til 2023). Kilde: Rovabse.no

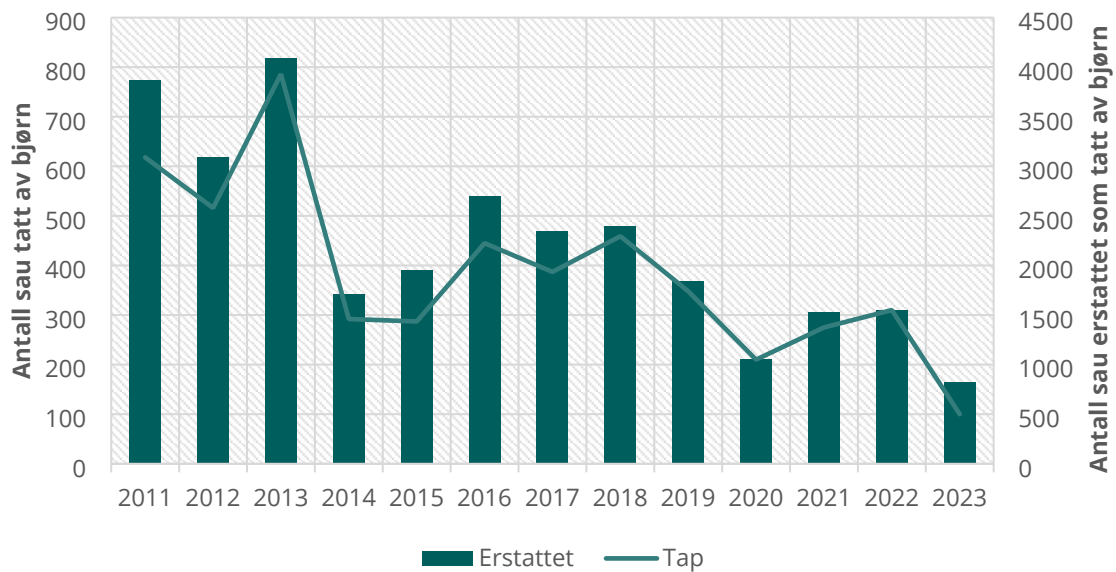
Bestandssituasjonen for brunbjørn i Norge er sterkt påvirket av bestandssituasjonen på svensk side, og bestandsnedgangen i Sverige som følge av stort uttak de siste årene vil kunne få stor betydning for tiden det tar før man oppnår det vedtatte bestandsmålet i Norge. Det ble i 2021 gjort en analyse av betydningen av svensk forvaltning for bestandsutviklingen i rovviltregion 6 ([NINA rapport 1952](#)). Simuleringer her viste at uten fellingene i Sverige er det god grunn til å anta at bjørnebestanden i Region 6 ville økt i perioden 2012- 2017, og at den uteblivende økningen i bestanden i stor grad skyldes fellingene av binner i Sverige. Simuleringer viser videre til at det vil ta mer enn 10 år med dagens avskytingsnivå i Sverige før bestanden i Region 6 er oppe i 19 binner i alle aldre, som er nødvendig for å sikre 3 årlige ynglinger.

4. Skadesituasjon og erstatning for rovviltskader

Alle kadaver av sau og tamrein som meldes inn til Statens naturoppsyn blir undersøkt og lagret i Rovbase og utgjør grunnlaget for å utbetale erstatning for tap av husdyr til rovvilt.

4.1.1 Sau

Brunbjørn er totalt sett en vesentlig skadevolder på sau. Skadene kan variere mye, både mellom år og områder. Tapene både målt i påviste skader og erstattede sau og lam som tatt av bjørn er redusert de senere årene, målt mot situasjonen for 10-15 år siden. I 2023 ble det erstattet 825 sau og lam som tapt til bjørn. Til sammenligning ble det i 2013 erstattet 4090 sau og lam som tatt av bjørn, noe som viser at skadene forårsaket av bjørn har gått vesentlig ned de seinere år (figur 8).

Figur 8: Antall sau påvist tapt til bjørn (primær akse) og antall sau erstattet som tapt til bjørn (sekundær akse) i årene 2011 til 2023. Dataene er hentet fra Rovbase.no.

Skadene er registrert både innenfor og utenfor de definerte forvaltningsområdene for brunbjørn. Skadene forvoldt av brunbjørn er ofte konsentrert til enkelte skadeområder, der det er påvist til dels mange skader i samme beiteområde. Tabell 2 viser antall sau tapt og erstattet som tapt til brunbjørn for de ulike regionene med regionalt bestandsmål for bjørn

Tabell 2: Antall sau tapt til brunbjørn og erstattet som tapt til brunbjørn i forvaltningsregionene 5, 6, 7 og 8 i 2019 til 2023. Data er hentet fra rovbases.no.

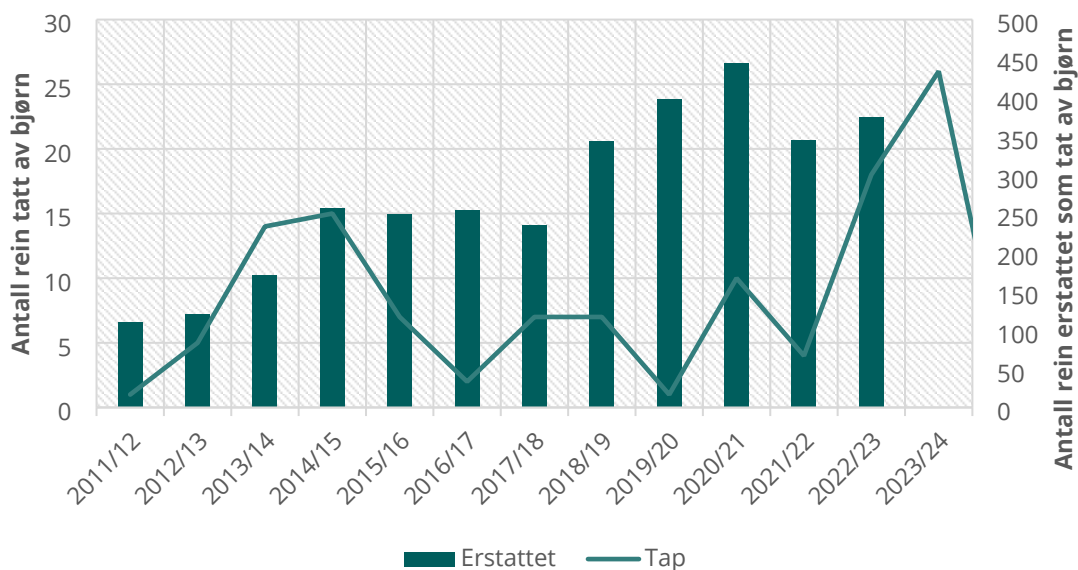
Forvaltningsregion	År	Antall sau påvist tapt til bjørn	Antall sau erstattet tapt til bjørn
5 Innlandet	2023	1	8
	2022	13	191
	2021	46	403
	2020	15	93
	2019	46	353
6 Trøndelag	2023	40	256
	2022	217	856
	2021	113	505
	2020	184	885
	2019	243	1 089

7 Nordland	2023	9	129
	2022	36	292
	2021	45	361
	2020	3	57
	2019	38	233
	2018	23	143
8 Troms og Finnmark	2023	38	388
	2022	37	124
	2021	65	238
	2020	8	19
	2019	33	156
	2018	71	129

4.1.2 Tamrein

Kunnskap om tap av tamrein til bjørn stammer i dag hovedsakelig fra to forskningsprosjekter; et prosjekt som pågikk i Norrbottens län i Sverige fra 2010 til 2012 og et pågående prosjekt i Idre sameby i Dalarnas län i Sverige ([NINA.no](https://www.nina.no)). Predasjonen på tamrein er størst under kalvingsperioden. Grad av overlapp mellom kalvingsområder og tette bjørnebestander vil derfor ha stor innvirkning på skadepotensialet.

De fleste reinbeitedistriktene i Norge har kalvingsområder som i liten grad har besøk av brunbjørn, og det påvises kun noen få rein drept eller skadet av brunbjørn hvert år. Likevel har forskningsprosjekt vist at brunbjørnpredasjon på reinkalv i kalvingsperioden kan være veldig vanskelig å påvise. Dette har i økt grad blitt tatt hensyn til i skjønnsvurderingen i erstatningsutmålingen, og antall rein erstattet til brunbjørn har økt de siste årene (figur 8).

Figur 9: Antall rein påvist tapt til bjørn (primær akse) og antall rein erstattet som tapt til bjørn (sekundær akse) i reindriftsårene 2011/12 til 2024/25 (7. mai 2024). Dataene er hentet fra Rovbase30.no

Tabell 3 viser antall tamrein tapt og erstattet som tapt til brunbjørn for de ulike regionene 5, 6, 7 og 8.

Tabell 3: Antall rein tapt til brunbjørn og erstattet som tapt til brunbjørn i forvaltningsregionene 5, 6, 7 og 8 i reindriftsårene 2018/19 til 2024/25 (7. mai 2024). Erstatningstallene for Sør-Trøndelag/Hedmark reinbeiteområde er i tabellen i sin helhet ført på region 5, på samme måte er Nord-Trøndelag reinbeiteområde ført på region 6, Nordland reinbeiteområde ført på region 7 og Troms, Vest- og Øst-Finnmark reinbeiteområde er ført på region 8. Data for påviste skader følger regiongrensene. Data er hentet fra rovbase.no.

Forvaltningsregion	Reindriftsår	Antall rein påvist tapt til bjørn	Antall rein erstattet som tapt til bjørn
5 Innlandet	2024/25*	0	-
	2023/24	0	-
	2022/23	0	70
	2021/22	1	56
	2020/21	2	116
	2019/20	0	68
	2018/19	0	25
6 Trøndelag	2024/25*	0	-
	2023/24	0	-
	2022/23	16	172
	2021/22	0	130

	2020/21	4	299
	2019/20	1	226
	2018/19	0	92
7 Nordland	2024/25*	0	-
	2023/24	2	-
	2022/23	1	19
	2021/22	0	10
	2020/21	0	57
	2019/20	0	19
	2018/19	0	0
8 Troms og Finnmark	2024/25*	2	-
	2023/24	24	-
	2022/23	1	113
	2021/22	3	149
	2020/21	4	127
	2019/20	0	152
	2018/19	7	253